

Schulz-effect zwakt af - in NRW en landelijk

Achtergrond - 24 april 2017 - Auteur: Marja Verburg

Met spanning kijkt Duitsland naar de deelstaatverkiezingen in Noordrijn-Westfalen op 14 mei. Die gelden als graadmeter voor de landelijke verkiezingen in september. Lange tijd lag de SPD in NRW in de peilingen ruim voor, maar sinds dit weekend loopt de CDU ineens flink in. Voor de Bondsdagverkiezingen stijgen de CDU en Merkel ook weer in de peilingen. De vraag is hoe het met de hevig verdeelde AfD verder gaat.

Minister-president van Noordrijn-Westfalen Hannelore Kraft hoort tot de populairste politici van Duitsland. In een [ranking van peilbureau Forsa](#) van 19 april staat de SPD-prominent op de vijfde plaats, als eerste deelstaatspoliticus in de lijst. Ze leidt sinds 2010 de regering van NRW, de Duitse deelstaat met de meeste inwoners, qua grootte vergelijkbaar met Nederland en economisch relevant voor Duitsland. Dat maakt het belang van de deelstaatverkiezingen in NRW op 14 mei veel groter dan die van Sleeswijk-Holstein een week eerder.

Maar Kraft heeft niet veel om op te bogen. NRW kent weinig economische groei, een hoge werkloosheid, veel schulden, groeiende armoede en er is veel kritiek op Krafts veiligheidsbeleid. Toch stond de SPD in de peilingen lange tijd op eenzame hoogte. Twee weken geleden haalde ze bij peilbureau INSA nog 37 procent van de stemmen, bijna 10 procent meer dan de CDU. In de [nieuwste peiling van afgelopen zondag](#), van infratest dimap, staan beide partijen ineens verrassend op 34 procent. Het 'Schulz-effect' lijkt af te zwakken.

Dat de SPD het de afgelopen maanden zo goed deed, is vooral te danken aan Martin Schulz

Want dat de SPD het de afgelopen maanden zo goed deed, is vooral te danken aan Martin Schulz, de SPD-lijsttrekker voor de Bondsdagverkiezingen van september. Toen in januari bekend werd dat de oud-voorzitter van het Europees Parlement het tegen Merkel opneemt, begon de SPD aan een ongekende opmars. Daarvan leek ook Kraft in Noordrijn-Westfalen te profiteren. Maar nu de CDU, die in NRW juist leek te stagneren, met lijsttrekker Armin Laschet ineens in de peilingen stijgt, is het nog maar de vraag of de SPD er wel de grootste partij wordt.

Coalitievorming

Verder regeren met Die Grünen, zoals de [SPD in NRW](#) nu doet, lijkt sowieso geen optie meer. Die Grünen staan op nog slechts 6 procent. Die Linke haalt met 5 procent waarschijnlijk net de kiesdrempel. De FDP staat op 10 procent en de AfD zou volgens de laatste peiling met 8 procent voor het eerst in NRW in het deelstaatparlement komen.

Dat maakt coalitievorming in Noordrijn-Westfalen lastig. Die ligt toch al onder een vergrootglas, omdat elke keuze als signaal voor de Bondsdagverkiezingen kan worden opgevat. Zo zullen SPD en Groenen niet snel Die Linke als derde partij vragen - als ze überhaupt een meerderheid halen. SPD, FDP en Grünen zouden samen kunnen regeren, maar dat sluit de FDP uit. Een coalitie van CDU, FDP en Grünen willen de Groenen niet. Blijft een grote coalitie van SPD en CDU over.

Een aantal van de ontwikkelingen in NRW is ook zichtbaar in de aanloop naar de Bondsdagverkiezingen van 24 september: de SPD die het sinds januari verrassend goed doet, maar toch weer terrein verliest aan de CDU; de AfD die nieuw in het parlement lijkt te worden gekozen; en een combinatie van partijen in de Bondsdag die weinig andere coalities overlaat dan een van CDU en SPD.

CDU stijgt, Merkel geliefder

Toen Schulz, samen met Kraft, begin deze maand de verkiezingscampagne in NRW aftrapte, was hij vol vertrouwen: "De SPD wordt de sterkste kracht in Duitsland en ik word bondskanselier." Daar leek het in februari en maart ook op, toen de SPD in verschillende peilingen de CDU had ingehaald. Maar de afgelopen weken steeg de CDU naar 34-36 procent, terwijl de SPD zakte naar rond de 30 procent. Dat is overigens nog steeds veel meer dan de 20-22 procent die de partij voor Schulz' komst in de peilingen haalde.

Merkel stijgt in de ARD-populariteitspoll en haalt haar beste score sinds het begin van de vluchtelingencrisis

Ook Schulz zelf daalt in populariteit, terwijl Merkel juist geliefder wordt. Als de Duitsers hun kanselier direct mochten kiezen - wat niet zo is - zou 46 procent Merkel als kanselier willen en 40 procent Schulz, blijkt uit de [ARD-Deutschlandtrend](#) van april. Tot eind maart lag Schulz duidelijk voor in deze maandelijkse stemmingmeter van de publieke zender ARD. Kiezers zeggen in Merkel meer vertrouwen te hebben. Met Schulz' werk is 48 procent van de kiezers tevreden, 4 procent minder dan vorige maand. [Merkel stijgt juist](#), naar 62 procent. Dat is haar beste score sinds het begin van de vluchtelingencrisis in de zomer van 2015.

Machtsstrijd AfD

Het duurt nog lang voor het september is. Tot die tijd kan er veel gebeuren. Zo stond de rechts-populistische AfD met haar harde anti-islam standpunten maandenlang op 12 procent van de stemmen. Inmiddels is ze gezakt naar rond de 8 procent. Dat komt vooral door de interne machtsstrijd. Op het [partijcongres afgelopen weekend](#) moest voorzitter Frauke Petry verschillende nederlagen slikken en lijkt haar rol voorlopig uitgespeeld. Zo werd een van haar tegenstanders, de rechts-conservatieve Alexander Gauland (76), tot lijsttrekker voor de Bondsdagverkiezingen gekozen, samen met de nog onbekende Alice Weidel (38), die de economisch-liberale kiezers moet aanspreken. Of zij weer eenheid in de hevig verdeelde partij kunnen brengen, is nog maar de vraag.

Of de nieuwe AfD-lijsttrekkers eenheid in de hevig verdeelde partij kunnen brengen, is nog maar de vraag

De AfD heeft ook te lijden gehad onder de [komst van Schulz](#). Hij heeft er voor gezorgd dat het in de Duitse verkiezingscampagne de afgelopen maanden minder ging over het opkomende rechts-populisme, en meer om thema's als arbeidsmarkt, onderwijs en infrastructuur. Niet dat de SPD al een verkiezingsprogramma heeft - Schulz heeft er tot nu toe genoeg aan gehad om afstand te nemen van het door veel SPD'ers gehate sociale hervormingsprogramma [Agenda 2010](#), midden jaren-2000 ingevoerd door SPD-kanselier Schröder.

Toch is de kans groot dat na 24 september met de AfD voor het eerst een rechts-populistische anti-islampartij in de Bondsdag komt. Als ook de FDP - die in 2013 uit de Bondsdag werd gestemd - de kiesdrempel haalt, wordt coalitievorming er niet makkelijker op. Zelfs als SPD, Die Grünen en Die Linke een meerderheid halen, lijkt een linkse coalitie niet waarschijnlijk. Daarvoor staat Die Linke, die bijvoorbeeld [de NAVO wil afschaffen](#), wel erg ver af van de andere partijen. En of CDU, FDP en Groenen met elkaar kunnen en willen regeren, is ook nog maar de vraag. In dat geval blijft, net als in NRW in mei, in Duitsland in september eigenlijk één coalitie over: die van CDU en SPD, met Merkel als kanselier.

[Dit artikel verscheen ook in het april-nummer van 'De Hofvijver' van het Montesquieu Instituut](#)

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/21008/schulz-effect-zwakt-af-in-nrw-en-landelijk>